

Nieuwsbrief mei 2026

Geschiedkundige Vereniging Oudewater

Secretariaat: Zuid IJsselkade 4 te Oudewater
Telefoon: 06-52581330
www.geschiedenisoudewater.nl

Deze Nieuwsbrief is namens het bestuur samengesteld, onder dank aan de informanten en tipgevers. Suggesties voor de volgende Nieuwsbrief? Mail de informatie naar info@geschiedenisoudewater.nl

Van de voorzitter

“Het verleden ligt hier voor het oprapen!” zei ooit een boer tegen mij, die totaal verrast een oude zeldzame munt achter zijn stal had gevonden en mij liet zien. Nou zou een boer wiens voorgeslacht al generaties lang zijn eigen grond bezit en bewerkt dat als geen ander moeten weten. Maar toch: het blijft ons allemaal verwonderen hoezeer we vaak letterlijk ‘omringd zijn door ons voorgeslacht’! Die verwondering moeten we vooral vasthouden en ik hoop en verwacht dat onze GVO daarbij helpt.

Aan die GVO mag ik sinds de ALV van maart als bestuurslid deel uitmaken, gekozen door de leden. En sinds deze maand mag ik dat bovendien doen als voorzitter, gekozen door het bestuur. Een eer, maar bovenal een genoegen om samen met enthousiaste, deskundige en betrokken andere bestuursleden een aantrekkelijk pakket van activiteiten voor ons allemaal mogelijk te maken! En vooral om, in mijn rol als voorzitter, de GVO in netwerken en relaties te versterken, in het belang van de leden en in het belang van het levend maken en houden van een rijke historie.

Het rijke verleden ligt zeker in ons Oudewater en het omringende gebied voor het oprapen. Maar je moet daarvoor wel bukken, een beetje moeite doen met elkaar, creatief zijn, kansen benutten. Met lezingen, excursies, boeken, wat al niet meer! De Nieuwsbrief staat er vol mee. Voor je lidmaatschap krijg je een hoop terug en een sterke vereniging die we met alle leden dragen is daarom noodzakelijk. Het moet dan ook aantrekkelijk zijn om lid te worden en te blijven. Daarom heeft het bestuur besloten om van niet-leden bij lezingen voortaan € 5 toegangsbijdrage te vragen. Uiteraard blijven niet-leden ook van harte welkom!

Voor een sterke vereniging moet je bovendien handen hebben om dat verleden op te rapen: een vereniging staat of valt met de inzet van voldoende vrijwilligers. Ook de GVO. We doen voor diverse activiteiten een beroep op jou om ook de handen uit de mouwen te steken. Want dat ‘bukken en oprapen’ blijven we met elkaar doen!

Ad de Regt, voorzitter

Verdeling bestuurstaken

In de afgelopen bestuursvergadering zijn de rollen en taken binnen het bestuur als volgt verdeeld.

- Ad de Regt: voorzitter, externe contacten
- Ton Bode: secretaris, ledenadministratie, Stadsmuseum planner/suppoost, excursiecommissie
- Hennie Luinge: penningmeester, Stadsmuseum suppoost
- Peter den Hertog: Stadsmuseum organisator/suppoost
- Peter Lücker: lezingen, Stadsmuseum suppoost, 1^e beheerder social media (Facebook en Instagram)
- Leon Dekker: vice-voorzitter, 2^e penningmeester, sponsoring
- Hetty Brunt: nieuwsbrief, website, 2^e beheerder social media (Facebook en Instagram)

Stadsmuseum

Na de opening van onze tentoonstelling over Johan Schouten hebben al veel belangstellenden onze museumzolder bezocht. Ook tijdens de Paasdagen hebben we veel bezoekers mogen verwelkomen. Het themanummer over Johan Schouten in de Oude Waarden is inmiddels onder de leden verspreid en we hebben hier veel positieve reacties op gekregen. Losse exemplaren zijn voor € 2,50 te koop tijdens de expositie.

Ons bestuurslid Peter Lücker heeft speciaal voor de jeugd een puzzeltocht gemaakt met vragen over de tentoonstelling. Deze puzzeltocht is te verkrijgen bij de entree gedurende als het stadsmuseum open is.

Voor wie nog niet is komen kijken: zeker doen, het is de moeite waard.

De openingsdagen van het museum staan op de [website](#) vermeld.

Onlangs hield de familie Kasbergen een familiedag met een bezoek aan Oudewater.

Zij bezochten ook onze expositie over Johan Schouten op de museumzolder.

Misschien is het leuk om uw bezoek ook een keer mee te nemen naar ons stadsmuseum om de expositie te bekijken. Van harte aanbevolen !

Schenkeningen

De familie Dionisius heeft een schilderij geschonken aan de GVO. Het betreft een mooi werk van onze Oudewaterse schilder Joop Joosten en stelt een zolderstillevon voor.

We bedanken de familie Dionisius van harte en zullen het schilderij opnemen in onze collectie.

Ook van de familie Hodenpijl uit Blaricum kreeg de GVO een schenking. Het betreft een tegel van het stadhuis van Oudewater en een medaille van een ringrijderij, gehouden op 1 september 1920 in Oudewater.

De GVO kreeg daarnaast een schenking van twee schilderijen van mevrouw A. Dionisius-Overbeek.

Het betreft wederom twee werken van onze Oudewaterse schilder Joop Joosten; deze stellen de Visbrug en een Italiaans tafereel voor.

Wij danken de gulle gevers van harte en zullen de schilderijen en items opnemen in onze collectie.

Schilderij van weesouders en weeskinderen

Door: *Nettie Stoppelenburg*

Sinds enkele weken hangt het schilderij van de weesouders en de weeskinderen in het oude stadhuis. Het dateert uit 1651. Wat is hierover te vertellen?

Het schilderij is gemaakt door Hendrick van Ommen. Hendrick is geboren in 1623 in Oudewater, om precies te zijn in het huis van zijn grootouders, Peperstraat 9. Opa Jan Jansz van Ommen was daar bakker. Hendrick kreeg nog drie zusjes. Later verhuisden zijn ouders, Gerrit Jansz van Ommen en Ariaentgen Jacobsdr, naar het huis 'de Pellecaen', het huidige pand Kapellestraat 5. Gerrit was daar herbergier. Ariaentgen overleed en Gerrit hertrouwde met Maertgen Gerritsdr Verschuer. Maertgen overleed al na zeven jaar huwelijk en Gerrit trouwde opnieuw, nu met Stijntje van Hoorn. Gerrit was behalve herbergier ook raad in de 'vroedschap', het stadsbestuur, van Oudewater.

Er is niets bekend over de schildersopleiding van Hendrick. Wat wel een indicatie kan geven, is dat hij in 1654 trouwde met ene Cornelia Calet(h). Volgens de trouwnotitie was zij in Breda geboren, maar de naam Calet(h) komt in die tijd ook voor in Leiden, dus mogelijk was Hendrick daar bij een schilder in de leer geweest.

In 1651 woonde Hendrick weer in Oudewater. Hij schilderde in dat jaar een uithangbord voor de Schuttersdoelen met een voorstelling van Sint Joris. Hij kreeg daarvoor 10 gulden. In 1651 maakte Hendrick van Ommen ook het schilderij van de weesouders en de weeskinderen met die imponerende tafel met voedsel. Mogelijk maakte Hendrick vooral maaltijdstillevenen. In een boedelinventaris van 1676 staat werk van hem genoemd: 'een tafeltie met broot, haring etc. van Van Ommen'.

Hendrick overleed in 1674. Zijn weduwe bleef in Oudewater wonen. Ze kocht een huisje in de Marktstraat, het huidige nummer 14, en daar overleed zij in 1694.

In 1602 besloot het stadsbestuur van Oudewater om een weeshuis op te richten. In veel steden was zo'n weeshuis in een voormalige klooster gevestigd, maar die waren in Oudewater niet meer beschikbaar. Er moest gebouwd worden. In 1604 kreeg het stadsbestuur toestemming van de Staten van Holland om een loterij te organiseren ten behoeve van het weeshuis. Dat was waarschijnlijk om de rekening van de bouw te betalen, want in 1604 woonden er al weeskinderen. Aan het hoofd van het weeshuis stond een college van regenten en regentessen. De dagelijkse leiding was in handen van een weesvader en een weesmoeder.

Het weeshuis stond op het huidige Gasplein. Het gebouw was niet alleen weeshuis, het was ook kruitmagazijn. Meestal woonden er zo'n 15 tot 20 kinderen in het weeshuis. Ze droegen zwarte kleding met een gekleurde band in de naad van de rechterschouder. Alleen kinderen met eigen kapitaal kregen een plekje. Met dat kapitaal werd hun opleiding betaald. De kinderen gingen naar school en leerden niet alleen lezen, maar ook schrijven en rekenen. Meisjes mochten leren breien en naaien. Jongens hadden zelf inspraak in de keuze van hun vakopleiding. Kinderen zonder geld moesten naar het Armhuis en werken voor hun onderhoud, bijvoorbeeld in het beukhuis. Het weeshuis had inkomsten uit het landbezit van de vroegere kloosters, maar door de veepest en de overstromingen in de achttiende eeuw liepen die inkomsten steeds verder terug. Andere inkomsten kwamen uit een percentage van de opbrengst van de Bank van Lening, van de opbrengst van de waag en van de verkoop van markschuiten van een veer. Er waren regelmatig schenkingen.

Na 1800 begon een onrustige tijd voor het weeshuis. De weesjongens werden gerekruteerd voor het Franse leger. In 1818 richtte Johannes van den Bosch zijn 'Maatschappij van Weldadigheid' op. In 1820 stuurde hij het gemeentebestuur van Oudewater een brief met het aanbod om de Oudewaterse weeskinderen op te nemen in de koloniën voor 60 gulden per jaar. Dat was goedkoper dan in het weeshuis of zelfs in het armhuis. Het ging om zes kinderen. In 1823 richtte Van den Bosch een landelijk weeshuis op. Daar zijn ook kinderen uit Oudewater naar toe gestuurd. Het weeshuis stond niet lang leeg. Het armhuis was in gebruik als oudeliedenhuis, maar het was flink bouwvallig en de bewoners verhuisden daarom naar het voormalige weeshuis. In 1869 liet het gemeentebestuur het weeshuis verbouwen tot gasfabriek.

Dit artikel wordt vervolgd in de volgende nieuwsbrief.

Archeologische vondsten Oranje Bolwerck

Door: Caio Haars

Tijdens de bouw van de ondergrondse parkeergarage onder het Oranje Bolwerck werd de afgegraven grond afgevoerd naar een terrein in Montfoort. Hier werd de grond nauwkeurig afgezocht door enkele amateur archeologen. Ze vonden vele voorwerpen. Zoveel dat er besloten werd om er een boekje over uit te brengen met de naam "Geborgen uit de berg".

Het meest opvallende was de vondst van vele voorwerpen zoals gewone en kruisboog pijlpunten, die konden worden gelinkt aan het beleg door het leger van Jan van Arkel. De bisschop Jan van Arkel viel op 26 maart 1349 Oudewater aan tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten. Helaas eindigde dit in massale plunderingen en de dood van vele stadsbewoners.

Nu heeft een van de amateur archeologen enkele vondsten aan de GVO geschonken zodat deze tentoongesteld kunnen worden. Het betreffen een pijlpunt en kruisboogpijlpunt, 2 gespjes en een stukje riembeslag. Alle items zijn te dateren als laat middeleeuws.

Deze vondsten kunnen binnenkort worden bewonderd in de vitrine op de stadhuiszolder.

Herhaling: Oude Waarden

In 2025 is een Oude Waarden verschenen met als onderwerp Archeologie en in april 2026 een uitgave met betrekking tot Johan Schouten (ter gelegenheid van de expositie in het Stedsmuseum).

Volgend jaar kunnen we weer een Oude Waarden uitgeven, maar heeft u een idee voor een onderwerp? U kunt deze indienen bij: info@geschiedenisoudewater.nl Wij zijn benieuwd naar uw suggesties!

Museumbezoek suggestie

Na eerdere suggesties voor een museumbezoek (Nationaal Museum Tachtigjarige Oorlog te Groenlo en Centraal Museum te Utrecht) zijn wij op zoek naar uw bijdrage.

Hierbij een tip van Leon Dekker, een van onze nieuwe bestuursleden: [Limes | Limes.nl](https://www.limes.nl)

Wist je dat de Limes, de grens van het Romeinse Rijk, dwars door Nederland loopt? Langs de Oude Rijn, Kromme Rijn, Rijn en Waal vind je 19 bijzondere archeologische plekken – van forten en tempels tot een aquaduct en een pannembakkerij. Deze locaties, herkenbaar aan het UNESCO-logo achter de plaatsnaam op de kaart, vormen samen het UNESCO Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes. Overal langs deze oude grens vind je sporen van Romeinse activiteit: nederzettingen, tempels en vondsten die het verleden tot leven brengen.

Heeft u suggesties voor een (historisch) museumbezoek? U kunt deze sturen naar info@geschiedenisoudewater.nl.

Van achter de gordijnen.....

Deze keer een Oudewaters schilderij: de Sluisbrug bij de Amsterdamse Veer.

Op de achtergrond staat het woonhuis van de familie Van der Lee.

Het schilderij is in 1957 geschilderd door Joop Joosten, bekend van zijn zolderstillevens. De afmeting is 60 x 40 cm.

Terugblik op lezingen

Lezing Peperstraten door Marja van Trier

Op 13 april hield Marja van Trier voor 60 belangstellenden een interessante lezing over het raadsel van de Peperstraten, waar zij ook een boek over heeft geschreven. Er zijn in Nederland meer dan 100 Peperstraten te vinden en de meeste daarvan bestonden al ver voor de ontdekkingsreizen, dus ver voor de tijd, dat er peper werden ingevoerd. De vraag is dus waar die naam vandaan komt. Marja van Trier meent daar het antwoord op te hebben gevonden.

Tot de dertiende eeuw werd er in de Nederlanden veel gebouwd met tufsteen, een relatief zachte vulkanische steen, dus redelijk makkelijk te bewerken. Tufsteen werd veel gewonnen in de Eifel en werd daar peperino of pfefferstein genoemd. Vandaar! De straten waar veel tufsteen door heen werd vervoerd, bijvoorbeeld naar de kerk die er van gebouwd werd, kregen vaak de naam Peperstraat. In de dertiende eeuw verdween langzamerhand het gebruik van tufsteen door de opkomst van baksteen.

Lezing Vertrouwen in oorlogstijd door Jan de Jong

Ongeveer 80 toehoorders waren op 7 mei aanwezig om te luisteren naar het verhaal van Jan de Jong over zijn vader Dirk Jan de Jong. Deze was werkzaam bij de politie in Rotterdam, maar weigerde in 1942 om mee te werken aan het aanhouden van onschuldige Joodse mannen en besloot toen om onder te duiken. Dat deed hij in zijn vroegere woonplaats Willeskop met behulp van veldwachter Marinus ter Laak en de familie Verkleij van restaurant Buitenlust.

Jan de Jong vertelde bijzonder boeiend en soms ook ontroerend over de belevenissen van zijn vader en over de mensen die hem onbaatzuchtig geholpen hebben, waardoor hij de oorlog uiteindelijk overleefde en zijn zoon erover kon vertellen. Dat dit laatste niet altijd even makkelijk was, dat valt te begrijpen.

Jan gaf ook aan dat de grens tussen goed en kwaad tijdens de Bezetting niet altijd eenvoudig is aan te geven. Bijvoorbeeld omdat mensen lidmaatschap van pro-Duitse organisaties gebruikten om op die manier Joden te kunnen helpen om onder te duiken.

Website

Op onze website staan verhalen van de bewoners van Oudewater door de eeuwen heen, ook van een groep beroemde mensen die in Oudewater zijn geboren of hebben gewoond. Lees via de QR-code hiernaast ook meer over de rol van het water in Oudewater en over de vele monumenten (en de achtergronden) in onze stad. We nodigen u uit om na een korte inleiding verder te lezen op de website.

Brand in de brouwerij (1683)

Wat schittert daar toch door het raam? Pieter ligt samen met zijn broertje Ary in een bedstee in de jongenskamer van het weeshuis. Hij sliep al lang, maar hij is wakker geworden. Er komt een vreemde lucht de kamer binnen en door het raam ziet hij een rode gloed bewegen. Hij hoort mensen de trap op stormen. De binnenvader bonst op de deur en roept dat ze wakker moeten worden en snel wat aantrekken. Pieter schudt zijn broertje wakker. Michiel, Gerrit en Cornelis springen al uit hun bedstee. Waar is zijn broek? Waar staan zijn klompen? Hij gaat toch echt niet zo in zijn hemd naar buiten. Klik op [deze link](#) om verder te lezen.

Nieuwe leden

- De heer A. Baan
- De heer A.A.H. Kasbergen
- De heer en mevrouw C. van Vliet

Van harte welkom bij onze vereniging!

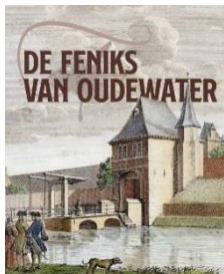
Adreswijziging

Bij het bezorgen van de Oude Waarden is gebleken dat adreswijzigingen niet altijd aan het secretariaat worden doorgegeven. Dat zorgde voor enige vertraging en uitzoekwerk tijdens de bezorging.

Mocht uw adres wijzigen, wilt u dat aan ons doorgeven? Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

Agenda

U kunt vast de volgende data in uw agenda noteren.

Maandag 14 september: Nettie Stoppelenburg geeft een lezing over haar laatste boek “De Feniks van Oudewater”. Hierin beschrijft zij de wederopbouw van Oudewater na de verjaging van de soldaten in Spaanse dienst, die in 1575 Oudewater hadden bezet.

Maandag 12 oktober: Kees van Hooft verzorgt een lezing over Jacoba van Beieren, gravin van Holland, Zeeland en Henegouwen tussen 1417

en 1433. Zij werd slechts 35 jaar oud.

Donderdag 5 november: terugkomavond excursies.

Donderdag 26 november: de 3^e pubquiz over Oudewater.

In groepjes van zes worden 70 meerkeuzevragen beantwoord, die allemaal met Oudewater te maken hebben.

De bijeenkomsten worden gehouden in Woon- en Zorgcentrum de Wulverhorst en beginnen om 20.00 uur.